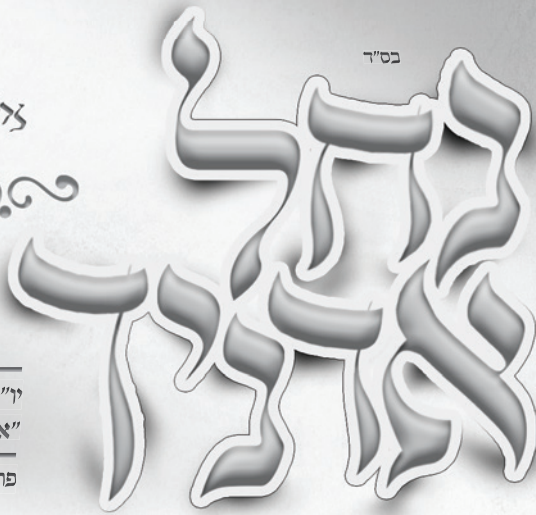

להנהיג נעים תורה וחסידות
מנדר היוצא מעוד

יו"ל ע"י התאהדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
פר' לך תשפ"א • גליון ע"ב

חזקי הנחל

פלאות התורה מאוצרותיו של
הנה"ח ר' רח רונטל שליט"א

"צא וכבוש את הדרך לפני בניך"

מעשי אבות סימן לבנים
וסלילת הדרך של האבות הק' לבניהם

ואברהם עודנו עומד לפני ה'

מונב באמרי הרי"ם בשם החידושי הרי"ם
ע"פ הירושלמי (שקלים ב-ה), שהאומר שמועה
בשם אומרה, יראה כאילו בעל שמועה עומד
לנגדו, כי החידוש והשמועה היא שייכים
לשורש נשמתו של בעל השמועה וכאשר
לומדים שמועה זו מאיר בו נשמתו של בעל
השמועה. ואומר לפי"ז, שבפרשיות אלו שבעל
השמועה הוא אברהם אבינו ע"ה, צריך לצייר
שנכנסים ללמוד אצל האבות הק' ומקבלים
לרב את אברהם אבינו ע"ה שעומד לפנינו
ומאיר לנו בנשמתו באורו הגדול להשיג
את בחינות עבודתו הק' בעולם ומידותיו הק'.
וכמונב במאור עינים בפ' ויצא, שלא שייך
להשיג בעבודת השם שום השגה בלי עבודת
האבות הק', וכל עבודת בני" עד עכשיו הכל
בזכות ובכח האבות הק'. וזהו "ואברהם עודנו
עומד לפני ה'" לשון הווה, שעדיין עומד
לעזרנו בעבודת הבורא.

והשתא בעו"ה נתבונן מעט בעבודת
הקודש של אאע"ה, ונקדים בזה כמה ענינים
שלאורא צריכים בהם הבנה

העסק במעשי האבות רק במקצת מחייבים

ואים בתורה הק' שבכל אחד מהאבות הק'
אין התורה עוסקת בעניני ימי חייו כולם. אצל
אאע"ה מתחילה התורה הק' לדבר בו מפ' לך
לך כשהיה כבר בן ע"ה שנים. ולמד"א בנדרים
ל"ב ע"א שכבר בן ג' שנים הכיר אברהם את
בוראו, א"כ חסרים כאן ע"ב שנים שבהם עמד
בנסינות עצומים של אור כשדים ומלחמתו של
בעבודה זרה של בני דורו, ועבודת הקירוב של
הנפשית שעשו א"ה ושרה בחוץ, וכל אלו
לא מוזכרים בתורה שבכתב. וכן לגבי שנותיו
האחרונות של א"ה שחי עד שיעקב אבינו היה
בן ט"ו שנים, לא מצינו שום מעשה שמספרים
מאאע"ה מאז שנשא יצחק אבינו את רבקה.
ובסוף פר' חיי שרה מיד מסופר מהסתלקות
אאע"ה, ורק רש"י בתורה שבע"פ מספר בפ'
תולדות שהעדשים

המשך בעמוד ב' <<<

דברות קודש ממעיין נבע, כ"ק מרן רבו"ק ז"ע

נחל קדומים

וטאים במסוה של לש"ש

ואנשי סדם רעים וטאים לה' מאד (בראשית יג, ט). שמעתי
בשם ההצה"ק: "ואנשי סדם רעים וטאים לה' מאד",
דהול"ל מאוד לה'. אלא שהיו רעים בגופם, וטאים בממונם;
וכל זאת היה תחת מסוה של "לה' מאד", שאמרו בפייהם
שלם לשמים. (רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

גמילות חסדים לבר מעבודת השי"ת

ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון
(בראשית יח, יח). רצונו לומר, זו המדה טובה שהוא נותן לחם ויין
לרעבים וצמאים ומתנהג בגמילות חסדים, זה "הוציא" מן
הכלל, לראות אם יש בו באברהם חוץ לזה גם כן איזה דרכי
עבודת השי"ת. "והוא כהן לאל עליון", רוצה לומר, ראה שגם
חוץ ממדה זו הוא "כהן לאל עליון", ועבודת השי"ת בתורה
ועבודה גם כן בתכלית השלימות.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

לך לך מהארציות אל הארץ העליונה

ויאמר ד' אל אברם לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך
אל הארץ אשר אראך, ואעשך לגוי גדול וגו' (בראשית יב, א-ג).
נראה לפרש על דרך רמז, [ויאמר ד' אל אברם] הקב"ה אומר
אל הנשמה הקדושה שנקראת אברהם, לך לך מארצך פירוש
מתאוות הגשמיות, וממולדתך מרומז על התאוות, ומבית
אביך פירוש הבא מפאת אביו ואמו, על דרך 'הן בעוון חוללתי
ובחטא יחמתי אמי' (תהלים נא, ט). אל הארץ אשר אראך מרומז
אל הארץ העליונה, ואעשך לגוי גדול וגו' בגימטריא מ"ט,
פירוש שעל ידי זה תזכה למ"ט שערי בינה.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

ע"י תמימות מניעים למעלות רמות

ויהי אברם וגו' התהלך לפני והיה תמים (בראשית יב, יא). ידוע
שאינו אדם יכול לעלות יותר מכפי מדרגתו, אך על ידי מדת
התמימות זוכה האדם להיות דבוק בו יתברך, וכמו שכתוב
'תמים תהי' עם ד' אלקיך' (דברים יח, ט), ויכול לעלות גם יותר
מכפי מדרגתו.

וזהו שאמר הכתוב התהלך לפני" דייקא, היינו במדרגות
יותר גבוהות, על ידי והיה תמים מדת התמימות.

(רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

לילך כן הארציות, אל הארציות אשר ה' מחווה לנו

ויאמר ה' אל אברם לך לך מארצך וגו'. נראה לרמז בזה
בס"ה, דרך מוסר בעבודת השי"ת, שכאשר בר ישראל מקבל
התעוררות ומשתוקק להתקרב אל השי"ת, ולעבדו בנאמנות
בקדושה ובטהרה, הנה הדבר הראשון שנצרך לזה, הוא לקיים
בנפשו בחי' "לך לך מארצך", שיעתיק את עצמו מן הארציות,
ומעתה יזהר לבל יהי' שקוע בדברים ארציים, שזה גורם עיקרי
המגשם מוחו ולבו של אדם, ומרחקתו מן האלוקים, וכמו כן
ילך לו ממולדתו ומבית אביך, ר"ל שיעקור מנפשו את הקשר
אל הדברים הטבעיים שבאים לאדם בתולדה, ויעזוב את דרך
העולם שהוא דרך הרגילות, שמרומז ב"בית אביך".

אמנם צריך לדעת, כי אין הכוונה שינהיג עצמו מנהג
פרישות ויסקר גופו בתעניות וכדומה, כי לא באלה חפץ ה'
מאתנו שוכני בתי חומר, רק שיעזוב את הארציות המגושמת,
וילך לו "אל הארץ אשר אראך", ר"ל אל ההנהגה הארצית
אשר השי"ת מראה ומכוין את האדם אליה, שזהו הכלל
הגדול בעבודת הבורא שרמזה שלמה המלך ע"ה בחכמתו
(משלי ג, ט) "בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך", שאף
בעסקו בצרכיו הגשמיים ידע את בוראו, ויעשה הכל לשמו
ית', וכמאמר התנא (אבות פ"ה, מ"ח) וכל מעשיך יהיו לשם שמים,
וכנפסק בשו"ע או"ח (סי' ר"א). (כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

מהנהגה

נחלי אש בקצירת האומר

"וטאים במסוה של לש"ש"

ואנשי סדם רעים וטאים לה' מאד (בראשית יג, ט). שמעתי
בשם ההצה"ק: "ואנשי סדם רעים וטאים לה' מאד",
דהול"ל מאוד לה'. אלא שהיו רעים בגופם,
וטאים בממונם; וכל זאת היה תחת מסוה של "לה'
מאוד", שאמרו בפייהם שלם לשמים.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

השלמת קומת האדם בד כבד עם חינוך בניו

ויאמר ה' אל אברם לך לך (בראשית יב, א). ובמדרש (רבה, לט, ט)
אמר ר' לוי שתי פעמים כתיב לך לך, ואין אנו יודעים אי זו
חביבה אם השניה או הראשונה, ממה דכתי' אל ארץ המוריה
הי השניה חביבה מן הראשונה ע"כ.

ויש לבאר כונת המדרש, דהנה לנגד עיניו של האדם
צריך להיות תמיד המטרה שלא רק להשלים עצמו בתורה
ויראה ועבודת השי"ת, אלא גם שבניו אחריו יהיו עובדי
השי"ת באמת, ואם הוא משתדל בעבודתו ית', אך אינו מחנך
ומשריש זאת בבניו, לא מילא חובתו בעולמו. וכפי אשר מעיד
הקב"ה בעצמו מה גדלותו של אברהם (בראשית י"ח, ט"ז) כי ידעתי
למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמו דרך ה'
לעשות צדקה ומשפט.

ובזה יש לבאר דאמנם צייו ה' על אברהם לך לך מארצך
הי' ניסיון גדול עד מאד, אך היה זה עניין להשלמת קומתו
הרוחנית העצמית, להתרחק מהסביבה הרעה, ומהמידות
הרעות כפי שמבואר בספר"ק. אך ניסיון העקידה היה כבר
למען חינוך בניו אחריו להשריש בהם האמונה בה' וכן
למסור נפש למען קדושת שמו, וזה השלמות של תכלית
האדם בהגיעו לזה העולם. ולזה השניה חביבה מן הראשונה.
ועפ"י"ז יש נמי לפרש מאמז"ל שאמר (ב"ק צ"ג) מטבע של
אברהם אבינו זקן וזקנה מצד אחד ובחור ובתולה מצד אחר.
ויש להמליץ הכונה דמטבע שטבע אברהם אבינו והדפוס
שקבע איך לנהוג (ומלשון מטבע שטבעו חכמים) הוא, זקן וזקנה מצד
אחד, אין זקן אלא שקנה חכמה, והכונה להשלים עצמו
בתורה, ובחור ובתולה מצד אחד, דבד בבד עם השלמת נפשו
צריך להיות עיניו וליבו תמיד על חינוך בניו וביתו אחריו זה
נרמז בבחור ובתולה. ומעיד השי"ת שהשני גדול מן הראשון.
(כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע)

פדיון שבויים

ערך ע"י הר"ג ר' נפתלי מרדכי ראזענבוים שליט"א

הנה בפרשת לך לך שאנו קורין השבוע, מצינו בה מצוה מיוחדת עד כדי מסירות נפש, והוא מצוה פדיון שבויים, והוא שנאמר, וישמע אברהם כי נשפה אחיו ויבק את חמיו ילידי ביתו (ד, יד), ופירש רש"י (ר"ה תנייז) חנכו כתיב, זה אליעזר שחנכו למצוות. ואיתא בזוהר הק' (וירא קיב) אמר רבי יהודה, מתחילה כשהלך אברהם למלחמה עם הארבעה מלכים לא סמך עצמו על הנס, ולכן לקח עמו ממון רב בכדי לפדותו וכו', עי"ש. הרי שלקח אברהם את אליעזר בכדי לחנכו במצוה רבה זו של פדיון שבויים. ובכן הבה נעסוק השבוע בפרטי מצוה זו בס"ד:

מעלתה

גדולה צדקה, (א) יותר מכל הקרבנות, (ב) ומכפרת על מזיד כשוגג, (ג) והקב"ה משתבח בו במצוה זו מיום שנברא העולם ועד אותו יום, (ד) ומציל עצמו ממיטה, (ה) ולא עוד אלא שמארכת ימיו ושנותיו, (ו) ומלווה אותו בשעת פטירתו מן העולם, (ז) ומצילו מדינה של גיהנם, (ח) ומביאו לחיי עולם הבא, (ט) ומעלה את נשמתו למעלה ומשיבה ונותנה תחת כסא הכבוד, (י) והיא נתונה בימינו של הקב"ה, (יא) ובה משתבח הקב"ה בשעה שעתיד להביא תשועה לישראל לעתיד לבוא, (יב) ובה עתיד הקב"ה להשתבח ליום הדין, (יג) ומנחלת כבוד וחיים לעושיה, בעולם הזה ולעולם הבא, (יד) ושקולה מצוה זו נגד כל התורה כולה, (טו) וממהרת את הגאולה, (טז) והוא היום שכן דוד יבוא ויגאלנו.¹

ואע"פ שמצוה צדקה חשובה היא עד מאוד, אמנם המעלה העליונה במצוה צדקה, הוא מצוה פדיון שבויים,² שאין לך בכל הצדקות כצדקה זו,³ ולכן אף

דקי"ל דאסור לשנות מצדקה לצדקה,⁴ מ"מ לצורך פדיון שבויים מותר לשנות.⁵ ומוכרין ספר תורה לצורך פדיון שבויים,⁶ אם אי אפשר בענין אחר.⁷

וכן גדול מעלתה יותר מן הצדקה, דאילו בצדקה קי"ל המבזבז אל יבזבו יותר מחומש, אבל בפדיון שבויים מותר לתת אפילו יותר מחומש לכתחילה.⁸

הפודה שבויים והעוסק בה, גדול מבריאת שמים וארץ, ולכן פתח הקב"ה במתן תורה, אנכי ה' אלוקי אשר הוצאתיך מארץ מצרים, ולא אמר אשר בראתי שמים וארץ, ולומר שמעלתה הפודה שבויים גדול מבריאת שמים וארץ, ויצילנו הקב"ה לו ולזרעו אחריו שלא יפלו בשבי,⁹ ובזכות מצוה זו ישראל נגאלין, שנאמר, ופדויה ה' ישוּבון ובאו ציון ברִינה (שעיה לז, ט).¹⁰ וכל זמן שעוסק בה, ה"ה בכלל עוסק במצוה דפטור מן המצוות.¹¹

דיני הפדיון

המעלים עיניו מפדיון שבויים, עובר על לא תאמץ את לבבך (דברים טו, ז), ועל לא תקפוץ את ירך (דברים טו, ז), ועל

לא תעמוד על דם רעך (ויקרא יט, טו), ועל לא ירדנו בפרך לעיניך (ויקרא כה, נג), וביטל מצות פתח תפתח את ירך לו (דברים טו, ח), ומצות וחי אחיך עמך (ויקרא כה, לו), ואהבת לרעך כמוך (ויקרא יט, יח), והצל לקוחים למות (משלי כה, יא), והרבה דברים כאלו.¹² וכל רגע שמאחר לפדות השבויים, היכא דאפשר להקדים, הוי כאלו שופך דמים.¹³

אמנם כל זה אינו אלא בזמניהם שהיו רוצחים נפשות, או בזמנינו במדינות הרחוקות שאינם חסים על הנפש, או ששבוהו אנשי עולם התחתון לאיזה שום מטרה, שיש בה סכנת נפשות.¹⁴ או שיכריחו לו לעבור על מצות התורה.¹⁵ אמנם בזמנינו שרוב בתי המאסר בעולם אינן חשודין על רציחה, אע"פ שעובר על כל המצות דלעיל, מ"מ כשופך דמים לא הוי.¹⁶

אדם שעשה מעשים אשר לא יעשו, או שגנב והושיבוהו במאסר כדי שלא יזיק לאחרים, או שנהג בפזיזות והזיק את אחרים, נחלקו האחרונים בזה מן הקצה אל הקצה.¹⁷ ועל כן יש לעשות שאלת רב ולעיין בכל שאלה לגופו של ענין. אמנם פשוט הוא לכו"ע דמותר לאסוף כספים להחיות בניו ובני ביתו, והוא בכלל מצוה צדקה.¹⁸

ובכלל מצוה זו, המושיע לעני בזמנים שהדוחק מעיק עליו ביותר ומרחם עליו, כגון בערבי ימים טובים שההוצאות מרובות הן עד מאוד, וביותר בנישואי בניו ובנותיו שאו ההוצאה מרובה, ובפרט בנישואי הבנות, הרי הוא כפדיון שבויים, כיון שהדוחק והצער הרבה שבאים לידי ביון, ואב ואם מר להם, עין במר בוכה, ובוודאי המרחם ירחמו עליו מן השמים.¹⁹

א. סוכה (מט); אוצר המדרשים (בית המדרש פרק א);	ט. מדרש משלי (שם);	טז. שו"ע יו"ד (סימן רנב שם);	כג. ביאור הלכה (סימן לח ד"ה וכל העוסק);
ב. שו"ת חיים שאל (סימן יג);	י. תנא דבי אליהו זוטא (שם);	יז. רמ"א (סימן עד סעיף א);	כד. לשון הרמב"ם (מתנות עניים פרק ח
ג. ילקוט שמעוני (וירא פרק יח סימן פב);	יא. בבא בתרא (י);	יח. ש"ך (סימן רנב ס"ק א);	ה), והעתיקו השו"ע (סעיף ב);
ד. כמ"ש בצדקה תציל ממות (משלי י. ב. יא, ד);	יב. תנא דבי אליהו זוטא (שם);	יט. אהבת חסד (ח"ב פרק ב סעיף ב);	כה. רמב"ם (שם), שו"ע (סעיף א);
ה. תנא דבי אליהו זוטא (פרק א);	יג. שו"ע יו"ד (סימן רנב סעיף א);	כ. מעיל צדקה (סימן תתשנח);	כו. ערוך השלחן (סעיף א);
ו. מדרש משלי (יד, לד);	יד. פרישה (אות א);	כא. מטה משה (עמוד גמילות חסדים ח"ב פרק ד מעלה יא), חכמת אדם (כלל קמה סעיף ח);	כז. חידושי חת"ם סופר (בבא בתרא שם ד"ה שבי), דרשות חת"ם סופר (ח"א דף קמא);
ז. ילקוט שמעוני (שם);	הטעם איתא בגמרא (בבא בתרא ט);	כב. מנורת המאור (פרק הצדקה סוף שער ה);	כח. ערוך השלחן (שם);
ח. תנא דבי אליהו זוטא (שם);	כיון דשבי קשה ממות וחרב ורעב, דכולהו איתנהו ביה;		
	טז. שו"ע יו"ד (סימן רנב סעיף א);		

כט. שו"ת שבט הלוי (ח"ד סימן קנד אות ג ח"ה סימן קלה אות א), ועלה לא יבול (ח"ב עמוד קיג) בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל;
ל. הגר"מ פיינשטיין זצ"ל (מעשר כספים בית תש"מ);
לא. ועלה לא יבול (שם);
לב. פלא יועץ (ערך צדקה), אהבת חסד (חלק ג פרק ז);

ערבי נחר

אמרים ערבים ממאורי החסידות

לימוד התורה הראשון הוא מנגא, ועל שאר הלימודים נותנין שכר הרבה

אנכי מגן לך שכר הרבה מאד וגו' (בראשית טו, א), עי"ל אנכי מגן לך פי' ע"ד דא"ב בגמ', מצוה בעינא דעסיק ביה מגינא ומצלא תורה בין בעינא דעסיק בה ובין בעינא דלא עסיק בה מגנא ומצלא, ונמצא כשלומד תורה פע"א התורה מגינה עליו גם בשעה שאינו לומד, וכשלומד שוב אז מגיע לו שכר בעד הלימוד הזה, כי מה שלמד כבר הוא מגין עליו, וא"צ הלימוד השני להגן עליו. וזהו אנכי, רמז להתורה"ק הוא, מגן לך, ולכן, שכר הרבה מאד, כנ"ל עבור כל לימוד ולימוד שמגיע לך שכר.

מחמת ביאתו למצרים מקום הוזהמא ידע לזוהר בשרה

הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את וגו' (בראשית יב, 6). בשם הבעש"ט ב'פ' הזה נא ידעתי וגו' ופירש"י הנה נא הגיע השעה שיש לדאוג על יפך וכו' ופי' דהנה אברהם אבינו היה מושלל מן התאות מכל וכל, והפלא עצמו מהיכן בא לו שידע ששרה היא יפת תואר, כי ידע היטיב שגם שרה אמנו היתה צדקת גדולה, ולא גרמה לו זאת ח"ו, וכו', ועי"ז השכיל והבין שאין זה אלא מחמת שאנו באים למצרים שנקראת ערות הארץ, מבח זוהמת קליפת מצרים, מזה בא אלי זאת לידע שאת אשה יפת מראה, ולזה התייעץ עמה שתאמר אחותי היא וגו'.

שיהיה לו גוי גדול שיעבדו את הש"י, ושזה ה' עיקר מגמתו שיעבדו זרעו את הש"י, ושמה תאמר שלא יתקיים הקדושה לעולם רק לפי שעה, ע"ז אמר ואברכה, הוא דבר המתרחק תמיד לשון ברכה, פי' שיתקיימו תמיד בקדושה, ויהיה כן לעולם גוי גדול, ואגדלה שמך, פי' בנ"א שאין מכירים אותו רק שיהיו שומעין את שמו, ייראו ויפחדו משמעו ויהי' גדול בעיניהם, והוא מה דאי' במדרש, אפי' ספינות שבים מתברכין בשבילך, פי' שזיכרו את שמו, שיאמרו זכותא דאברהם יגן עלינו ויהיו ניצולים מסערה וגלי הים בזכותך, ועי"ז יתגדל שמך שיהיו נענין בזכות הזכרת שמך, וק"ל.

המשיך בפזרונו על אף אמונתו

והאמין בה' ויחשבה לו צדקה (בראשית טו, ז) יש לפרש דהנה אברהם אבינו שהיה מכניס אורחים במדה גדולה, אעפ"כ היו אנשים שהיו מקטינים ערך מעשיו ואמרו, הלא חשון בנין הוא ולמה לו רכוש רב לעזוב לאחרים חילו, ע"כ מפזר ממונו בעודנו חי. ברם אחרי שהבטיח לו הקב"ה בן שיירש אותו, ועדיין היה מפזר הונו לצדקה ולא חשש לשמור את כספו בעבור תולדותיו, אז הודו והחשיבו הכל את מעשה הצדקה שלו, וזה שאמר הכתוב, והאמין בה', שהאמין במה שהבטיח לו השי"ת עתה שיזכה לבן, ועי"ז המשיך לתת צדקה, וזו ויחשבה לו צדקה, שצדקתו היתה לה חשיבות מיוחדת כי הכל ראו והכירו במידת חסדו האמיתי.

(הרה"ק ר' הלל מקאלמייא ז"ע)

